

Lai uzlabotu meža vērtību

Autors: Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija

Pakalpojumu kvalitātes palielināšana, lielāks biedru skaits un savas ražošanas izveide – tie ir tikai daži no meža īpašnieku kooperatīvu mērķiem.

Ilgtermiņā kooperatīvi plāno nostiprināt savas pozīcijas tautsaimniecībā, sniedzot lielāku pievienoto vērtību. Kooperatīvu aplēses liecina – sasniegt savus skaitliskos mērķus un ilgspējīgi apsaimniekojot biedru mežus, meža īpašnieku kooperatīvu piensums tautsaimniecībā ik gadu būtu papildu 28 miljoni eiro. Tieši maziem un vidējiem meža īpašniekiem apvienojoties, kooperatīvu spēks augtu un tas ļautu kļūt par nozarē stratēģiski nozīmīgu partneri.

Lai paliek vietējo rokās

Ziemeļeiropā meža īpašnieku kooperācija jau daudzus gadus desmitus ir galvenais privāto mežu apsaimniekošanas paņēmieni. Tādās valstīs kā Zviedrija un Norvēģija katrs trešais meža īpašnieks koksni pārdod un mežsaimnieciskos pakalpojumus iepērk caur kooperatīvajām sabiedrībām. Uz līdzīgu mērķi būtu jātiecas arī Latvijā, uzskata meža īpašnieku kooperatīvu pārstāvji. “Kā kooperatīva skaitliski sasniežamos mērķus esam izvirzījuši biedru skaita palielināšanu līdz 10 tūkstošiem biedru un apsaimniekoto meža īpašumu platību – līdz 150 tūkstošiem hektāru, bet tas ir pamatots ar tālejošākiem mērķiem,” stāsta meža īpašnieku kooperatīva “Mežsaimnieks” valdes loceklis Andis Malējs. “Mežsaimnieks” vēlas palielināt biedru skaitu, lai meža īpašumi paliek vietējo iedzīvotāju rokās, nevis ārzemju kapitālam piederošajām kompānijām. Pašreiz esot vērojama nepatīkama tendence, ka aizvien vairāk un vairāk īpašumu nonāk ārzemju kapitāla rokās. Daudzi meža īpašnieki izšķiras par sava meža īpašuma pārdošanu, jo pietrūkst zināšanu, kā savu mežu apsaimniekot, kur saņemt mežsaimnieciskos pakalpojumus, kā iegūt peļņu no sava meža, un vieglākais ceļš esot savu īpašumu pārdot. “Mēs kā meža īpašnieku kooperatīvs vēlamies būt kā efektīvs un ērts rīks, lai īpašnieki, kuriem trūkst zināšanu vai pašiem pietrūkst laika, varētu izdevīgi apsaimniekot savus īpašumus,” uzsver A. Malējs. Jāatgādina – tieši meža īpašnieku kooperatīva biedri vienlaikus ir arī šīs organizācijas īpašnieki un galvenie labuma guvēji no savu mežu apsaimniekošanas.

Vairāki soļi

“Mežsaimnieks” kā kooperatīvs vēlas, lai pievienotā vērtība no

MPKS “Mūsu mežs”

Biedru skaits: 67.
Apgrozījums (2021.g.):
453,3 tūkstoši eiro.
Apsaimniekojamā platība:
3 tūkstoši ha.
Kontakti: tel. 24002400,
e-pasts: info@musumezs.lv
<https://www.musumezs.lv/>

MPKS “Mežsaimnieks”

Biedru skaits: 644.
Apgrozījums (2021.g.):
8,6 miljoni eiro.
Apsaimniekojamā platība:
12 144 ha.
Kontakti: tel. 24225225,
e-pasts: info@mezsaimnieks.lv
<https://www.mezsaimnieks.lv/>

īpašuma būtu pēc iespējas lielāka, tādēļ ir vēlme palielināt apsaimniekoto mežu platību, kas kooperatīvam ļautu gan efektīvāk pašu mežu apsaimniekošanu, gan arī iegūt papildus pievienoto vērtību, ejot tirgū kā vienotam spēkam. Lai to sasniegtu, jāveic vairāki soļi, kas arī dotu vairākus ieguvumus. “Pirmkārt, apvienojot pārdodamās koksnes resursus, mēs kļūstam stratēģiski svarīgs resursu piegādātājs nozarē. Līdz ar to saviem biedriem iegūstam labākus pārdošanas nosacījumus un cenas par pārdoto koksni, tajā skaitā samazinot cenu svārstību riskus, ar ko šobrīd saskaramies Latvijas reģionos. Tāpat arī mežizstrādes un mežkopības pakalpojumu iegāde biedriem kļūtu vēl izdevīgāka un drošāka,” skaidro “Mežsaimnieka” valdes loceklis. Otrkārt, spējot apkopot gana lielus resursus, kooperatīviem ir iespēja izveidot pašiem savu ražošanu, tādējādi vēl palielinot pievienoto vērtību mūsu mežos izaudzētajai koksnei. A. Malējs tic, ka Latvijā līdzīgi kā Skandināvijā nākotnē meža īpašnieku kooperatīviem piederēs kokapstrādes un koksnes ķīmijas pārstrādes uzņēmumi. Tāpat esot jāiegūst papildus pievienotā vērtība no nekoksnes resursiem – te runa ir par ekosistēmu pakalpojumiem, ko sniedz mežs. Ja katrs meža īpašnieks individuāli centīsies pārdot šos ekosistēmu pakalpojumus, tad galveno peļņu no tā iegūst starpnieki, tāpēc ir svarīgi apkopot mūsu meža īpašums un būt pašiem šī pakalpojuma ieņēmumu saņēmējiem, piebilst A. Malējs.

Salīdzinot kooperatīvā apsaimniekotos mežus ar vidējiem Latvijas rādītājiem, aprēķināts, ka, sasniegto savus skaitliskos mērķus un ilgspējīgi apsaimniekojot biedru mežus, meža īpašnieku kooperatīvi tautsaimniecībā ik gadu spētu pienest papildus 28 miljonus eiro.

Kvalitatīvi un operatīvi

Kooperatīva “Mūsu mežs” mērķis ir pakalpojumu kvalitātes saglabāšana augstā līmenī un operatīvitate pakalpojumu sniegšanā – stāsta mežsaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības “Mūsu mežs” izpilddirektors Toms Kalvis. “Kad jutīsimies stabili savā darbībā un būs sasniegts plānotais kvalitātes un kvantitātes līmenis, tad plānosim nākamo lēcieni sava kooperatīva izaugsmē. Tiesa, pie šī plāna un attīstības virzieniem vēl būs detalizēti jāstrādā,” viņš uzsver. Arī “Mūsu mežs” plāno palielināt savu biedru skaitu. Līdzīgi, kā tas vērojams šobrīd, biedru skaita pieaugums varētu būt pakāpenisks un straujš lēcieni, visticamāk, nesot gaidāms. Pašlaik kooperatīvā apvienojušies 67 meža īpašnieki. Tieši pēdējā laikā kooperatīvā esot iesaistījušies ārzemēs dzīvojošie meža īpašnieki, kam nepieciešama sava īpašuma apsaimniekošana Latvijā. To kooperatīvs varot nodrošināt, izstrādājot detalizētu apsaimniekošanas plānu, tāpēc arī veidojas laba sadarbība starp abām pusēm. Jaunos biedrus “Mūsu mežs” plāno piesaistīt ar savu darbu, jo līdz šim esot pierādījis, ka neviena reklāmas kampaņa

neesot tik laba un tieši informācijas nodošana no cilvēka uz cilvēku, respektīvi, viens klients iesaka kādam citam pamēģināt kooperatīva pakalpojumus, esot labākais veids, kā piesaistīt jaunus klientus. Proporcioniāli biedru skaita pieaugumam paredzēts arī palielināt meža īpašnieku kooperatīva apsaimniekojamā platību. “Mūsu meža” biedri nesnaurot, pamazām tiekot iegādāti jauni meža īpašumi, un tas nozīmē, ka bilance mainās uz pozitīvo pusi un apsaimniekojamā platība palielinās. Pēdējā mēneša laikā apsaimniekojamā platība esot pieaugusi par 60 – 70 ha un pieaugums turpinās. Pagaidām Toms Kalvis nenosauc konkrētus ciparus, bet minimālais plāns – gada laikā vidēji biedru skaitu palielināt par 8 % un attiecīgi hektāru skaits būšot atkarīgs no biedru apsaimniekojamās platības pieauguma. “Palielinoties biedru skaitam, būs jāpalielina kooperatīva darbinieku skaits, un man kā vadītājam tas nozīmēs jaunus izaicinājumus – katru jaunu darbinieku ievirzīt

darbā, lai kvalitātes līmenis būtu atbilstošs mūsu izvirzītajiem mērķiem. Papildu darbinieki nozīmē ātrāku darbu izpildi – cirsmu iemērīšanu, īpašuma novērtēšanu, stādu iegādi. Taču primārais mērķis ir mūsu sniegto pakalpojumu kvalitātes saglabāšana un palielināšana, lai meža īpašnieks būtu apmierināts un gribētu darboties mūsu organizācijā,” uzsver Toms Kalvis. Tikpat svarīgs un nozīmīgs darbības mērķis esot meža pievienotās vērtības paaugstināšana. Daudz darba tiekot ieguldīts, lai katra īpašnieka mežs kļūtu produktīvāks un kvalitatīvāks. Tas nozīmē jaunaudzju kopšanu, krājas kopšanas cirtes, kad mežs tiek izkopts un padarīts produktīvāks, lai koksnes pieaugums būtu lielāks un no meža tiek izņemta mazvērtīgāka koksne, atbrīvojot augšanas telpu citiem kokiem. Meža pievienotās vērtības paaugstināšana nozīmē gan koksnes pārdošanu ar labām piemaksām, gan pievienoto meža vērtību dažādos procesos. Toms Kalvis ir vienprātis ar kolēģiem, ka jātiecas uz kooperatīviem piederošas ražotnes izveidi. “Mūsu meža” vadītājs atklāj, ka šajā jautājumā varētu veidoties otrās pakāpes kooperācija, kad, saliekot kopā abu kooperatīvu zināšanas un pieredzi, varētu tapt sava pārstrāde. Tas veidotu meža īpašnieku kooperācijas spēku un kooperatīvu attīstībā dotu jaunu izrāvienu, kā arī nozīmīgu piensumu valsts ekonomikā. Pagaidām šis jautājums detalizēti gan neesot apspriests. “Uz savu pārstrādi ir jātiecas, lai dotu pievienoto vērtību koksnei, ko iegūstam no katra meža īpašnieka meža. Tiesa, ir jāsaprot tā niša, kādā virzienā doties un ko izvēlēties par prioritāti. Tas būtu ieguvums visai nozarei un kooperācijas attīstībai,” spriež pieredzējušais mežsaimnieks.

Meža īpašnieku kooperatīvu mērķi:

- Palielināt apsaimniekojamā meža platību līdz 150 tūkstošiem ha.
- Palielināt meža īpašnieku kooperatīvu biedru skaitu līdz 10 tūkstošiem.
- Apvienot pārdodamās koksnes resursus, lai kļūtu par stratēģiski svarīgu resursu piegādātāju nozarē.
- Apkopot resursus un izveidot pašiem savu ražošanu, tādējādi vēl palielinot pievienoto vērtību mūsu mežos izaudzētajai koksnei.
- Papildu pievienotās vērtības iegūšana no ekosistēmu pakalpojumiem, ko sniedz mežs.

Informāciju sagatavoja biedrība Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija par Meža attīstības fonda piešķirtajiem līdzekļiem projekta Nr. 22-00-SOMF10-000024 ietvaros.